

Cestovní zpráva

LIBER LAG 2024 Seminar

(Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche, Architecture Working Group)

Building bridges: libraries as engaged and trusted hubs

24 April 2024 - 26 April 2024

Brussels, Belgium

Účastníci

Jakub Štogr, NTK oddělení 4 - Odbor pro informační management

Ján Dugovič, NTK oddělení 49 - Systém PNG

1. Účel cesty

Účast NTK na konferenci, která se v samotné NTK konala v roce 2012.¹ Budova NTK byla veřejnosti otevřena před 15 lety, v roce 2025 se chystá její rekonstrukce. Tato konference je jediná akce, která se specializuje na stavby a přestavby technických knihoven v Evropě. Letošní téma se úzce váže na měnící se roli knihoven ve společnosti, s čímž souvisí změny v poskytovaných službách, a tedy i odlišné požadavky na prostor.

2. Časový průběh cesty

24. 4. 2024: let PRG -> BRU, cesta vlakem z letiště do místa konference a ubytování, první den konference

25. 4. 2024: druhý den konference

26. 4. 2024: třetí den konference, cesta vlakem na letiště a let BRU -> PRG

3. Průběh navštívené akce/jednání

Program konference je dostupný online.² Konference se odehrála v cenné budově Belgické královské knihovny, ve velkém přednáškovém sále.

V úvodním keynote příspěvku Sir Roly Keating (CEO British Library, UK) načrtnul téma celé konference a úspěchy British Library v novém přístupu k roli knihoven. Argumentoval pro zrušení nabídky akvizice a půjčování tištěných časopisů, vychází jich už jen velmi málo a všechny mají i online verze.

Co s fyzickým archívem periodik? Nabídnout studentům na kreativní využití! Připravili soutěž, zapojili lokální upcycling iniciativy a krom jiného ze starého papíru stavěli nábytek a hry. Knihovna má celé velké polo-komerční oddělení s prostory pro startupy. Kromě kanceláří k nájmu nabízí i společné prostory, vybavené místnosti na co-creation workshops, výzkum s uživateli, nebo pravidelná školení ohledem situací, ve kterých se každá nová firma octne.

Jako velká veřejná instituce si uvědomují svůj potenciál a vliv, jaký můžou mít na jinak znevýhodněnou a chudou část Londýna, se kterou knihovna sousedí. Proto nabízí programy pro zapojení komunity, vzdělávací centra pro nejmenší, mladé, dospělé, i seniory, se speciálně navrženými programy pro jejich potřeby. Pro širší oblast Londýna nabízí návštěvy tříd ze škol a školek v knihovně, pro starší žáky pak nabízí školení a kroužky pro rozvíjení jejich kreativity a technických zručností. Často se tak v té samé budově, v průběhu dne, vystřídá celá rodina na různých veřejných událostech, na které by jinak většina jejich účastníků neměla prostředky. Tímto zlepšují ekonomickou situaci nespočtu rodin a prospívají tak svým sousedům i celé společnosti.

Dokonce mají v knihovně (zvukově izolované) herny pro děti, kde se nenuceně dostávají ke svým prvním knížkám. V té samé budově, kde pak doktoři věd aplikují svůj pokročilý výzkum do praxe, třeba pomocí nových firem.

¹ SVOBODOVÁ, Mahulena (ed.). New library buildings in Europe: documentation 2012. Prague: Národní technická knihovna, 2012. ISBN 978-80-86504-25-4.

² Program LIBER LAG 2024 [online PDF]. In: . [cit. 2024-05-02]. Dostupné z: https://idloom.events/files/events/59381/files/p0kz8vq28abxnutd.pdf?utm_source=emailR&utm_medium=email&utm_campaign=Important+Information+for+LIBE+%5b24649%5d

V jednom z dalších příspěvků Stéphanie Groudiev (ředitelka Humathèque Condorcet, Paříž, Francie) doporučuje nechat odemčené různé studijní a přednáškové místnosti, pokud zrovna nejsou rezervované. Zejména v nejrůšnějších měsících to pomůže knihovně vstřebat víc studentů. K oznamování rezervací pomáhá, když místnosti mají obrazovky s termíny a případně rozhlas, který lidi upozorní, že tam brzo začíná akce a musí pryč. Osvědčili se jim také takzvané acoustic group work chairs, tedy pracovní místa pro malé skupiny, které jsou zkonstruované tak, že tlumí zvuky dovnitř i ven z této skupiny.

David Oldenhof (Vrije Universiteit Amsterdam) se podělil o úspěšnou kolaboraci se startupem BOOZTR³. Ten nabízí malé židle a lehátka pro krátký intenzivní oddech (šlofik) přímo například v knihovně. Je to pozitivní příklad kolaborace, kde startup získal prostor zdarma a knihovna nabídla svým návštěvníkům komfortnější místa na oddech. Často kolaborují se studenty, z výzkumů jim vyšlo, že studentům nejvíc v knihovně chyběla zeleň. Dokonce si přáli službu tzv. hotelu pro kytky, kde by se o jejich domácí květiny knihovna postarala, když jdou třeba na stáž do ciziny. Příkladem zeleně použitelné i v přesně kontrolovaném mikroklimatu je projekt METROROST od ČVUT.⁴

Reinert Mithassel (ředitel Deichman Tøyenbibliotekene, Norsko) argumentoval pro “de-institucionalizaci” instituce, ať nepůsobí příliš seriózně a neodrazuje lidi od toho používat ji. Chce, aby se lidi označili na Facebook-u: „Jsem v knihovně!“. Tento přístup je zejména důležitý pro zapojení a potenciální nadchnutí dětí, aby se vydali studovat STEM vědy a stali se z nich úspěšní vědci. V jeho knihovně proto používají taktiku Armády spásy: polévka, mýdlo, spasení. Nejdřív knihovna jako prostor, kde můžou děti být pospolu a samy (bez dospělých), mít klid na své hry. Zejména děti, které by na to prostor jinak neměly. Pak později, až na to mají věk a začnou o ně jevit zájem, jim nabídnou dětské knihy. To už tam ale chodí rády, třeba i díky kreativním kroužkům. Postupně jsou v knihovně připraveni nabídnout i více podle hesla: „Like stepping into literature, takes you away from reality“⁵. V jednom takovém kroužku nechali děti navrhnout pro sebe kategorie pro kolekci dětských knížek, s překvapivými výsledky. Tím děti získaly pocit odpovědnosti za knížky a samy se začaly o kolekci a její kategorizaci více starat. V této knihovně neregistrují lidi (!), ví kdo tam chodí jen z toho, že je tam vidí na návštěvě, nebo z volných konverzací. Jsou tak mnohem víc hravou a lidskou knihovnou než nafoukanou institucí, bez toho, že by to negativně ovlivnilo jejich zákonné role nebo odpovědnosti.

Ciara McCaffrey (knihovnice z University of Limerick, Irsko) přinesla pozitivní zkušenost z minimalizace prostoru pro knihy a díky tomu maximalizace prostoru pro lidi. Dosáhli toho, kromě jiného, použitím tzv. ARC,⁶ automatizovaného robotického systému na skladové hospodářství

³ BOOZTR [online]. [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: <https://www.booztr.nl/#portfolio>

⁴ VÍCHOVÁ, Veronika. Ve stanici Můstek začaly růst rostliny, instalace má zpříjemnit lidem cestu. iDNES.cz [online]. 2023 [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/metro-praha-mustek-linka-a-vestibul-metrorost-instalace-rostliny.A231123_122109_praha-zpravy_vich

⁵ „Je to jako vstoupit do literatury, rozptýlí tě to od skutečnosti.“

⁶ Automated Storage and Retrieval System. University of Limerick [online]. [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: <https://www.ul.ie/library/automated-storage-and-retrieval-system>

knih. Pochvalovala si také transparentnost knihovny vůči jejím čtenářům, například díky stránce, kde je vidět odezva lidí na jejich služby a reakce knihovny.⁷

Jako jeden z cílů současné transformace knihovny se jim osvědčilo mít víc rezervací místností než půjčených knih. K tomu například museli vytvořit novou roli: learning spaces manager (správce studijních míst).ⁱ

Ve vícero prezentacích bylo slyšet nový termín: „room programming“, což by se dalo přeložit jako programování nebo nastavování flexibilního prostoru pro konkrétní činnosti.ⁱⁱ

4. Závěry/shrnutí

Na konferenci jsme navázali kontakt s Mgr. Lenkou Dostálovou z Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven⁸ při Moravské zemské knihovně. Mimo jiné jsme p. Dostálovou požádali o konzultaci při připravované rekonstrukci NTK a nabídli doplnit (po letech) přihlášku budovy NTK do LIBER LAG databáze Library Buildings in Europe.⁹

Konference byla velmi přínosnou pro pohled do současnosti a budoucnosti knihoven jako budov, ve kterých sídlí instituce sloužící odborné i laické veřejnosti, nejen skladů knih.

5. Anotace konference

Letos bylo tématem konference Budování mostů: knihovny jako angažovaná a důvěryhodná centra. Byla to spíš výzva než téma, s cílem, aby se členové LIBER stali součástí její mise: redefinice role, kterou knihovny ve společnosti hrají. Přednášky prozkoumaly, jak se toho úspěšné knihovny ujaly. Vyvíjejí se díky tomu v dynamická centra, která zpřístupňují—komukoliv kdo chce—zapojení se do společenského dění, zvyšují důvěryhodnost výzkumných institucí a přispívají k integraci komunit do společnosti.

Přes 20 inovativních projektů napříč Evropou ukázalo své výsledky a rozvířilo diskuzi, od přednášek a prezentace svých intervencí, rekonstrukcí a plánů nových budov, po workshopy a panelové diskuze. Na semináři jsme se soustředili na nové trendy architektury a dizajnu v tématech inkluzivity, zapojení komunity a udržitelnosti.¹⁰

⁷ The Library welcomes and acts on feedback from library users to continuously improve its services. University of Limerick Library [online]. [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: <https://www.ul.ie/library/about/customer-feedback>

⁸ METODICKÉ CENTRUM PRO VÝSTAVBU A REKONSTRUKCI KNIHOVEN [online]. [cit. 2024-05-13]. Dostupné z: <https://mcvrk.mzk.cz/>

⁹ LIBER LAG. Library Buildings in Europe [online]. [cit. 2024-05-13]. Dostupné z: <https://www.librarybuildings.eu/>

¹⁰ LAG Seminar 2024 – KBR (Royal Library of Belgium), Brussels, Belgium. LAG Seminar 2024 – KBR (Royal Library of Belgium), Brussels, Belgium [online]. 2024 [cit. 2024-04-29]. Dostupné z: <https://libereurope.eu/event/lag-seminar-2024-royal-library-of-belgium-brussels/>

1 Fotografie účastníků konference od organizátorů

ⁱ Univerzitní knihovna v Limericku má dobře zpracovaný manuál kvality, viz <https://www.ul.ie/media/35234/download?inline> (PDF, 467 KB)

ⁱⁱ Doporučená knížka o tzv. učících se budovách, které se přizpůsobují tomu, jak se jejich účel v čase mění https://en.wikipedia.org/wiki/How_Buildings_Learn